

Informace o publikaci Ministerstva zemědělství Vodovody kanalizace ČR 2021

Ekonomika Ceny Informace

Karel Frank

Ministerstvo zemědělství vydalo publikaci Vodovody kanalizace ČR 2021 Ekonomika Ceny Informace [1]. V publikaci jsou zařazeny údaje ekonomického charakteru, které jsou základem pro porovnání vlastníků a provozovatelů jak v ceně, tak v jednotlivých nákladových položkách. Tento cíl se váže ke způsobu cenové regulace oboru vodovodů a kanalizací. Účelem tohoto článku je upozornit čtenáře na existenci této publikace a upozornit na některé důležité informace, které mohou doplnit provozovatelskou praxi.

Datovou základnu pro ekonomiku oboru vodovodů a kanalizací tvoří tzv. Porovnání všech položek výpočtu ceny podle cenových předpisů pro vodné a stočné za předchozí kalendářní rok a dosažené skutečnosti v témže roce, a to ve smyslu přílohy č. 20 vyhlášky č. 428/2001 Sb. Naplnění tohoto systému by nebylo možné bez evidence infrastrukturního majetku vodovodů a kanalizací s uvedením jejich vlastníků a provozovatelů. Tuto evidenci tvoří systém Vybraných údajů majetkové evidence (VÚME) a Vybraných údajů provozní evidence (VÚPÉ).

Publikace má 50 stran a je rozdělena do několika částí.

Vlastníci a provozovatelé vodovodů a kanalizací

V úvodu publikace jsou uvedeny základní údaje o počtu vlastníků vodohospodářské infrastruktury, jejich majetku a také údaje o provozovatelích, a to podle VÚME (§ 5, zákon č. 274/2001 Sb.).

Ke konci roku 2021 bylo 7 897 vlastníků vodohospodářské infrastruktury, provozovatelů bylo 3 067.

Dále jsou předloženy údaje o počtech a základních parametrech infrastrukturního majetku podle jednotlivých skupin (vodovodní řady, stavby pro úpravu vody, stokové sítě, čistírny odpadních vod) ve srovnání s předchozím rokem. Nejvyšší nárůst (rok 2020 a 2021) v jejich počtu je evidován u čistíren odpadních vod a kanalizačních stok (tabulky 1, 2 a 3).

Vyčíslení průměrné hodnoty pořizovací ceny na 1 km délky vodovodních a kanalizačních řadů je velmi zajímavý údaj. Z podrobnějších údajů jednotlivých vlastníků však vyplývá, že pro hlavní město Praha je průměrná hodnota pořizovací ceny na 1 km délky prakticky dvojnásobná. Je tedy zřejmé, že hlavní město Praha

jako vlastník vodovodů a kanalizací výrazným způsobem ovlivňuje průměrnou hodnotu 1 km vodovodních řadů a kanalizačních stok (tabulka 4).

V další části autoři uvádějí jmenovitý seznam 25 největších vlastníků infrastrukturního majetku v členění podle skupin s udáním hodnoty majetku. Na prvním místě je Hlavní město Praha, následované Severočeskou vodárenskou společností a. s. a Severomoravskými vodovody a kanalizacemi Ostrava a. s.

Ceny pro vodné a stočné

Vodovody i kanalizace patří do odvětví s přirozeným monopolem, a tak jsou voda pitná a voda odvedená kanalizací zařazeny do seznamu zboží s regulovanými cenami. Tento seznam vydává pro každý rok podle zákona č. 526/1990 Sb. Minis-

terstvo financí rozhodnutím (výměrem), který je zveřejněn v Cenovém věstníku.

Výše cen pro vodné a stočné v publikaci vychází z dat odevzdaných provozovateli na předepsaném formuláři vyhlášky č. 428/2001 Sb., příloha č. 20 „Porovnání všech položek výpočtu (kalkulace) cen pro vodné a stočné za kalendářní rok XXXX a dosažené skutečnosti v témže roce“. Jako základ je uveden přehled padesáti společností, seřazených podle množství fakturované vody, každé z nich jsou přiřazeny následující údaje:

- množství fakturované vody,
- cena pro vodné bez DPH, a to vážený průměr (Kč/m³) ze všech cen provozovatele.

Je nutné podotknout, že uvedených 50 společností představuje podíl 87,23 % z celkového množství fakturované vody pitné (485,060 mil. m³ za rok 2021), při-

Tabulka 1: Počty evidovaných majetků v jednotlivých skupinách infrastrukturního majetku

	2020	2021	Index % 2020/2021
vodovodní řady	16 642	16 791	100,9
stavby pro úpravu a zdroje bez úpravy	4 168	4 210	101,0
kanalizační stoky	9 127	9 267	101,5
čistírny odpadních vod	3 288	3 340	101,6
celkem	33 225	33 608	101,2

Tabulka 2: Hodnota infrastrukturního majetku v letech 2020 a 2021 v reprodukčních pořizovacích cenách vč. DPH v mil. Kč

Druh infrastrukturního majetku	2020	2021
vodovodní řady	514 694	562 171
stavby pro úpravu a zdroje bez úpravy	97 838	106 747
kanalizační stoky	597 250	614 890
čistírny odpadních vod	166 497	182 979
celkem	1 376 279	1 466 787

čemž první tři provozovatelé fakturují 161,429 m³, tj. 33,28 % z celkového množství (vychází se z údajů VÚPE).

Pro uvedené společnosti řazené podle množství odpadní vody vypouštěné do stokové sítě (bez vod srážkových) před-

stavuje 73,52% podíl z celkového množství vody vypouštěné do stokové sítě bez vod srážkových (506,257 mil. m³), přičemž první tři provozovatelé fakturují 141,993 mil. m³, tj. 28,05 % z celkového množství (vychází se z údajů VÚPE).

Pokud porovnáme cenu pro vodné počítanou jako vážený průměr (50 společností), pohybuje se od 15,20 Kč/m³ do 45,91 Kč/m³.

Pokud porovnáme cenu pro stočné (50 společností) počítanou jako vážený průměr, pohybuje se od 9,42 Kč/m³ do 41,95 Kč/m³.

Poznámka: Provozovatelé zahrnutí do přehledu neuplatňují pro všechny provozovaný majetek solidární cenu. Uvedené nejnižší a nejvyšší ceny se vztahují pouze k části území, resp. pouze k některým danými provozovateli provozovaným vododům a kanalizacím.

Tabulka 3: Průměrná hodnota pořizovací ceny v tis. Kč (vč. DPH) na 1 km délky vodovodních a kanalizačních řadů v roce 2021 v ČR

	Délka [km]	Hodnota* [tis. Kč]	Průměrná hodnota [1 km v tis. Kč]
vodovodní řady	81 379	562 170 938	6 908
kanalizační stoky	52 690	614 890 459	11 670

Tabulka 4: Průměrná hodnota pořizovací ceny v tis. Kč (vč. DPH) na 1 km délky vodovodních a kanalizačních řadů v roce 2021 v Praze

	Délka [km]	Hodnota* [tis. Kč]	Průměrná hodnota [1 km v tis. Kč]
vodovodní řady	3 554,8	54 551 832	15 346,1
kanalizační stoky	3 702,2	88 517 258	23 909,3

Tabulka 5: Struktura realizovaných nákladů zahrnutých do ceny pro vodné a ceny pro stočné v roce 2021 a index v % (podíl na ÚVN a jednotkový náklad)

Ukazatel	Voda pitná		Voda odpadní	
	Podíl na ÚVN %	Jednot. náklad Kč · m ⁻³	Podíl na ÚVN %	Jednot. náklad Kč · m ⁻³
materiál	22,33	9,35	5,79	2,16
energie	3,69	1,54	5,13	1,91
mzdy	11,44	4,79	11,88	4,43
ostatní přímé náklady	41,75	17,48	54,79	20,44
- odpisy a prostředky obnovy infrastruktur. majetku	5,15	2,16	6,01	2,24
- opravy infrastrukturního majetku	13,02	5,45	12,05	4,5
- nájem infrastrukturního majetku	22,83	9,56	35,67	13,31
- poplatky za vypouštění odpadních vod	0	0	0,51	0,19
- ostatní provozní náklady externí	3,54	1,48	6,6	2,46
- ostatní provozní náklady ve vlastní režii	3,5	1,46	3,76	1,4
finanční náklady	0,2	0,08	0,21	0,08
výrobní režie	8,88	3,72	7,29	2,72
správní režie	5,75	2,41	6	2,24
úplné vlastní náklady	100	41,87	100	37,31
index v % rok 2020 a 2021	-	104,75	-	105,02

Ceny podle krajů ČR

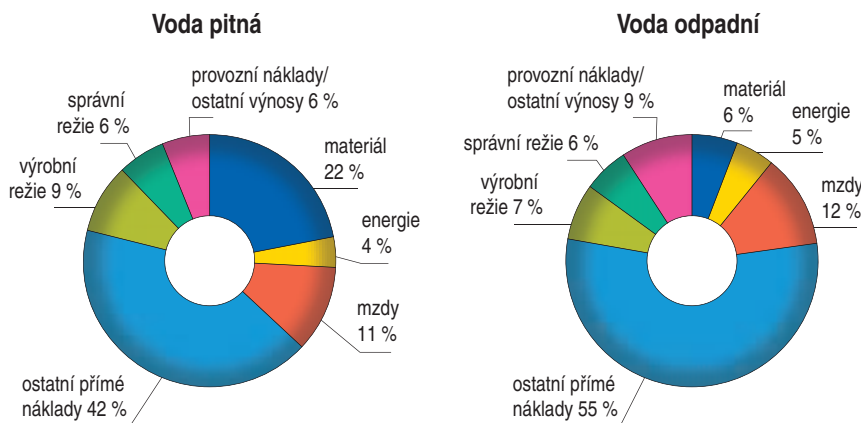
Při porovnání průměrných cen pro vodné a stočné v jednotlivých krajích ČR je patrné, že nejvyšší ceny pro vodné a stočné byly v roce 2021 v Libereckém kraji (94,50 Kč/m³ bez DPH), v Ústeckém kraji (94,30 Kč/m³ bez DPH) a v hl. m. Praze (92,30 Kč/m³ bez DPH).

Naopak nejnižší ceny pro vodné a stočné byly evidovány v Jihočeském kraji (72,70 Kč/m³ bez DPH), v Kraji Vysočina (73,10 Kč/m³ bez DPH) a v Olomouckém kraji (74,50 Kč/m³ bez DPH).

Struktura jednotlivých nákladových položek

V této části nabízí publikace větší množství podrobných tabulek, pro stručný praktický náhled uvádím vyseparovaná data v tabulce 5, a to pro uvedenou skupinu největších 50 provozovatelů (tabulka 3.2.9 Publikace).

Poznámka: Zaokrouhlená data uvedená v tabulce 5 jsou využita v grafech.



Graf: Struktura realizovaných nákladů pro 50 největších společností seřazených podle množství fakturované pitné vody (ev. vypouštěné odpadní vody) pro pitnou a odpadní vodu podle výše uvedené tabulky (graf 3.2.2 a tab. 3.2.9.Publikace)

Důležitá je struktura jednotlivých nákladových položek, vyjádřená podílem jednotlivých položek na úplných vlastních nákladech (ÚVN). U vody pitné i odpadní se na ÚVN podílí nejvíce ostatní přímé náklady:

- u vody pitné z 41,75 %,
- u vody odpadní dokonce z 54,79 %.

U obou komodit největší položky tvoří nájem infrastrukturního majetku (22,83 % z ÚVN u pitné vody a 35,67 % z ÚVN u odpadní vody) a opravy infrastrukturního majetku (13,02 % z ÚVN u pitné vody a 12,05 % z ÚVN u odpadní vody).

Podrobnější údaje jsou ještě rozpracovány v části publikace, ve které je provedeno dělení dat pro zástupce různých provozovatelských modelů.

Změna členění nákladových položek nájemné a obnova majetku

Od roku 2019 se v rámci Porovnání vykazuje členění nákladové položky 4.3 Nájem infrastrukturního majetku podle skutečnosti, a to včetně vykazování prostředků na obnovu vodovodů a kanalizací a zisku. Tato úprava umožňuje rovný přístup k vykazovaným údajům od vlastníků vodovodů a kanalizací, bez ohledu na způsob provozování jejich infrastruktury.

V publikaci jsou uvedeny v tabulkách 3.2.9 a) a 3.2.9 b) data včetně podílových hodnot pro nájemné a v tabulkách 3.2.10 a 3.2.11. data pro obnovu.

Tvorba prostředků na obnovu majetku

Z vykazovaných hodnot k tvorbě a čerpání finančních prostředků na obnovu infrastrukturního majetku je zřejmé, že skupina 50 největších společností seřazených podle množství fakturované pitné vody (ev. vypouštěné odpadní vody) v roce 2021:

- vytvořila prostředky na obnovu vodovodů v celkové výši 5 665,34 mil. Kč, což činí **1,48 % z reprodukční pořizovací ceny** souvisejícího infrastrukturního majetku,
- na obnovu kanalizací bylo v roce 2021 vytvořeno celkem 6 816,32 mil. Kč, tedy **1,42 % z reprodukční pořizovací ceny** souvisejícího infrastrukturního majetku.

Cenová kontrola

V oboru vodovodů a kanalizací provádí cenovou kontrolu příslušný Specializovaný finanční úřad (SFÚ).

Nalezená pochybení jsou zejména:

- zahrnutí ekonomicky neoprávněných nákladů nebo nákladů nedoložených z účetnictví do kalkulace ceny vody (zaměstnanecké benefity, energie, mzdy, ostatní přímé náklady, provozní náklady),
- neprovedení výpočtu průměrného zisku zajišťujícího průměrnou návratnost použitého kapitálu, popř. nedodržení pravidel pro jeho výpočet,

- zahrnutí nepřiměřeného zisku z důvodu nerespektování maximálního koeficientu meziročního růstu průměrného zisku.

Souhrnné informace o vodovodech a kanalizacích v ČR

Tato část obsahuje standardní údaje Českého statistického úřadu, které jsou každoročně vydávány v Ročenkách ČSÚ. Údaje o vodovodech a kanalizacích za rok 2021 byly pořízeny ČSÚ na základě souboru 1 629 respondentů (tj. 314 profesionálních provozovatelů vodovodů a kanalizací a vybraný soubor 1 315 obcí). Vykazované údaje jsou ČSÚ statisticky dopočítávány za kraje a za celou republiku, proto se do určité míry liší od údajů z celostátní databáze Informačního systému vodovodů a kanalizací Ministerstva zemědělství – Vybraných údajů z majetkové a provozní evidence (IS MPVaK).

Závěr

V uvedeném textu jsou shrnuty důležité poznatky z publikace Ministerstva zemědělství ČR Vodovody kanalizace ČR 2021 Ekonomika Ceny Informace. Uvedená data v článku ukazují ve stručném souhrnu stav v této problematice. Je nutné také poznamenat, že rok 2021 se ještě nevyznačoval vysokými cenami energií a zvýšením dalších nákladů. Přesto lze z dat odvodit potřebné impulsy pro naši práci.

Literatura

Vodovody kanalizace ČR 2021 Ekonomika Ceny Informace. 2022. Ministerstvo zemědělství. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/voda/osveta-a-publikace/publikace-a-dokumenty/vodovody-a-kanalizace/vodovody-a-kanalizace-2021.html>

Ing. Karel Frank, technický auditor Ministerstva zemědělství ČR
e-mail: kfrank@volny.cz